

LIMONO‘TNING SHIFOBAXSHLIK XUSUSIYATLARI VA INSON SALOMATLIGINI
SAQLASHDAGI ROLI

Rohatoy Zaylobiddinova Saidaliyeva

Central Asian Medical University xalqaro tibbiyot universiteti assistenti

Annotatsiya. Bugungi kunda xalq tabobati juda boy va katta tajriba va bilimlar bilan boyitilgan. Bu ilmiy (rasmiy) tibbiyotni yangi, samarali dorivor preparatlar bilan boyitib turuvchi bitmas-tuganmas manbadir. Bu sohada xalq tabobatining qadri va o‘rni beqiyos. Shu bilan birga, hozirgi zamon tabobatida qo‘llanilayotgan dorivor o‘simliklarning aksariyati xalq tabobati xazinasidan olingani yoki ilmiy tabobatning o‘zi xalq tabobati negizida rivojlanib borayotgani, xalq tabobatida qo‘llanilayotgan dorivor o‘simliklarning ko‘pchiligi xalq tabobati xazinasidan olinayotganini alohida ta’kidlash lozim. salomatlik va ko‘plab kasalliklarning oldini olish. ishlayotganligini ta’kidlash lozim.

Kalit so‘zlar: *Melissa officinalis*, xalq tabobati, ko‘p yillik, **matseratsiya usuli**

Аннотация. Сегодня народная медицина очень богата и обогащена огромным опытом и знаниями. Это неисчерпаемый источник, обогащающий научную (официальную) медицину новыми эффективными лекарственными препаратами. Значение и роль народной медицины в этой области несравненны. В то же время следует отметить, что большая часть лекарственных растений, используемых в современной медицине, взята из сокровищницы народной медицины, либо что сама научная медицина развивается на основе народной медицины, что большая часть лекарственных растений, используемых в Следует отметить, что средства народной медицины взяты из сокровищницы народной медицины. здоровье и профилактика многих заболеваний. следует отметить, что это работает.

Ключевые слова: Мелисса лекарственная, народная медицина, многолетник, метод мацерации.

Abstract. Today, folk medicine is very rich and enriched with great experience and knowledge. It is an inexhaustible source that enriches scientific (official) medicine with new, effective medicinal preparations. The value and role of folk medicine in this field is incomparable. At the same time, it should be noted that most of the medicinal plants used in modern medicine are taken from the treasure of folk medicine, or that scientific medicine itself is developing on the basis of folk medicine, that most of the medicinal plants used in folk medicine are taken from the treasure of folk medicine. it should be noted. health and prevention of many diseases. it should be noted that it is working.

Key words: *Melissa officinalis*, folk medicine, perennial, maceration method

KIRISH

O‘zbekiston florasiga 4500 ga yaqin baland bo‘yli o‘simliklar kirib kelgan, ulardan meva, yong‘oq, dorivor, ziravorlar, begona o‘tlar, parazitlar, efir moylari, bo‘yoqlar, dorivor moddalar, ziravorlar, subtropik manzarali, foydali va zararli o‘simliklar mavjud [1]. Ular xalq xo‘jaligining turli jabhalarida: qishloq xo‘jaligi, tibbiyot va sanoatda keng qo‘llaniladi. Bunday qimmatbaho o‘simliklar yetishtirish, ularni xomashyo yig‘ish va qayta ishlash bugungi kunning eng dolzarb

masalalaridan biridir. Bunday qimmatli dorivor o'simlikka muhim dorivor xususiyatlarga ega bo'lgan Lamiaceae (Labiatae) oilasiga mansub dorivor limono't (*Melissa officinalis*) misol bo'la oladi [2].

Melissa officinalis Ibn Sinoning so'zlariga ko'ra, yurakni mustahkamlaydi va yordam beradi, shuningdek, traxoma, hiqichoq, og'izdan yoqimsiz hid va boshqa kasalliklarni davolaydi [3]. Xalq tabobatida nevroz, bronxial astma, ayol toksikozi, klimaks, yurak ritmining buzilishi va boshqa kasalliklar limon bilan davolanadi [5]. Limon damlamasi klinik sharoitlarda sinovdan o'tgan va tibbiy amaliyotda tinchlantiruvchi va qon bosimini pasaytiradigan vosita sifatida qo'llaniladi. Sog'liqni saqlash vazirligi tomonidan tasdiqlangan [3].

Tadqiqot metodologiyasi. **Tadqiqot obyekti bo'lib shifobaxsh o'simlik *Melissa officinalis* hisoblanadi va u kuzatish, tajriba, gerbariy tayyorlash kabi usullar yordamida o'rganildi. Dastlab *Melissa officinalis* o'simligining 1000 ta urug'ini vazni o'lchab olindi va laboratoriya sharoitida urug' unuvchanligi aniqlandi. *Melissa officinalis* yer ustki qismi tarkibida ko'p miqdorda efir moylari saqlaganligi uchun laboratoriyada sharoitida matseratsiya usuli orqali yer ustki qismidan efir moylari ajratib olindi.**

Olingan natijalar va muhokamalar. *Melissa officinalis*ning dorivorlik xususiyatlarini o'rganish asosida quyidagi natijalarga erishildi:

-*Melissa officinalis* o'simligining urug'lari mayda, qattiq, cho'zinchoq uchburchaksimon shaklda, qora, qo'ng'ir rangli uzunligi 1-2 mm ni tashkil etadi. 1000 dona urug'ining vazni 0.4-0.5 grammga teng ekanligi aniqlandi;

- *Melissa officinalis* o'simligi laboratoriya sharoitida matseratsiya usuli orqali yer ustki qismidan 100 g o'simlikning yer ustki qismidan 3g efir moylari ajratib olindi;

-ajratib olingan efir moylari xalq tabobatida terining jarohatlarini davolashda foydalanildi;

- *Melissa officinalis* o'simligi barglaridan tayyorlangan choylari xalq tabobatida qon bosimi oshish (gipertoniya) holatlarida qo'llanildi va samarali natijalarga erishildi;

- *Melissa officinalis* yer ustki qismi tarkibida 0,01-0,33% efir moyi, S vitamini, karotin, fenilkarbon kislotalar (kofe, xlorogen, rozmarin, ferul, protokatex va boshqalar), triterpenlar, flavonoidlar (lyuteolin-7-glikozid va boshqalar), 5-10% oshlovchi va boshqa moddalar, urug'ida 20-27% yog'lar bor;

- *Melissa officinalis* ning efir moyi geraniol, linalool, nerol, famezol va ulami sirka kislotasi bilan birikmasi, limonen, pulegol, geranial, neral va boshqa terpenlardan tashkil topgan;

- Xalq tabobatida *Melissa officinalis* bilan nevroz, bronxial astma, ayollarni toksikoz, klimaks, yurak urishini buzilishi va boshqa kasalliklar davolanadi;

- *Melissa officinalis* damlamasi klinik sharoitida sinovlardan o'tgan va uni tibbiyot amaliyotida tinchlantiruvchi va qon bosimini pasaytiruvchi vosita sifatida qo'llaniladi.

Xulosa. *Melissa officinalis* o'simligi ko'plab kasalliklarga davo bo'lganligi uchun uning plantatsiyalarini tashkil qilib, ilmiy tibbiyotga va oziq-ovqat sanoatiga joriy qilish kerak. Bugungi kunda chet el davlatlarida bu o'simlikdan oziq-ovqat sanoatida keng foydalaniladi va tannarxi qimmat. *Melissa officinalis* o'simligi tarkibidagi efir moyini ajratib olib, parfumeriya sanoatiga joriy etish mumkin. Uning efir moyi yordamida turli xildagi jarohatlarni davolashi mumkin [3].

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. O. Ahmedov, A. Ergashev, A. Abzalov, M. Yo'Ichiyeva, D. Mustafoqulov – "Dorivor o'simliklar texnologiyasi va ekologiyasi" – "Tafakkur bog'i" Nashriyot Toshkent-2018; 157

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-4, ISSUE-6

2.S.Meliboyev, M.Isroilov, Z.Isomiddinov, H.Abdunazarov, Sh.Tursunova -“ O‘zbekiston florasidan topilgan dorivor o‘simliklar ”- Farg‘ona nashriyoti 2018 yil; 148

3.H. X. Xolmatov, O. A. Ahmedov, N. A. Musayeva – “Farmakognoziya va botanika asoslari” - “O‘QITUVCHI” nashriyot-matbaa ijodiy uyi TOSHKENT – 2017 yil; 176

4.S.Meliboyev, M.Isroilov, Z.Isomiddinov, X.Abdunazarov, Sh.Tursunova- “O‘zbekiston florasida uchraydigan dorivor o‘simliklar”- Farg‘ona nashriyoti 2018-yil.

5. K.Saeb, S.Gholamrezaee. Variation of essential oil composition of *Melissa officinalis* L. leaves during different stages of plant growth, Asian Pacific Journal of Tropical Biomedicine 2 (2012) 547-549.

